

Яке значення має це розуміння до звичайної людини? Людина, безумовне, має прагнути до щастя. Але вона має і побачити важливість дару відчувати і страждати. Людина не повинна бути байдужою. Вона може керувати собою, але ні стан нирвани, ні байдужа незворушність стоїків ні є її справжньою сутністю. Вона страждає, тому що є людиною і здатна до мужності, як здатності витримувати страждання долі. Вона радіє навіть власним стражданням у муках творчості. Таке ставлення людини до світу і є духовністю.

List of sources used:

1. Cioran Emil. Lacrimi și sfinți. București, Editura autorului, 1937.
2. Frankl, V. Man's Search for Meaning. Beacon Press, 2006.
3. Heidegger, M. Being and Time. Harper Perennial, 2008
4. Jaspers, K. Philosophy. University of Chicago Press, 1970
5. Kierkegaard, S. The Sickness Unto Death. Penguin, 2004.
6. Nietzsche, F. Twilight of the Idols. Oxford University Press, 2008
7. Petrarch, Francesco. De Vita Solitaria. Edited and translated by Jacob Zeitlin. Chicago: University of Chicago Press, 1924.
8. Sartre, J.-P. Being and Nothingness. Routledge, 2003.

Олексенко Роман,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії, політології та психології,
Центральноукраїнський державний
університет ім. В. Винниченка,
м. Кропивницький, Україна

Олексенко Каріна,
доктор філософії (PhD),
Центральноукраїнський державний
університет ім. В. Винниченка,
м. Кропивницький, Україна

ОСВІТА ПОСТМОДЕРНОГО СУСПІЛЬСТВА У КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Освіта постмодерного суспільства - це складне й багатовимірне явище, що відображає зміни в культурі, цінностях і технологіях сучасного світу. Освіта постмодерного суспільства — це шлях до формування гнучкої, самостійної, критично мислячої особистості, здатної жити в складному, змінному світі.

Актуальність теми освіти у постмодерному суспільстві пояснюється глибокими змінами, які відбуваються у світі внаслідок глобалізації, цифрової трансформації та зміни соціокультурних орієнтирів. Основні причини актуальності: 1) Зміна парадигми освіти, так як традиційна система, заснована на передачі знань "згори вниз", поступається місцем діалогу, критичному мисленню та самостійному пошуку інформації. 2) Цифрове середовище культивує світ цифрових технологій, у якому живе молодь, де освіта має адаптуватися до нових форм комунікацій, навчання та соціалізації. 3) Зростає потреба в нових компетенціях, де такі цифрові технології, як роботизація, штучний інтелект і зміна ринку праці вимагають від людини не лише знань, а й навичок креативності, адаптивності, емоційного інтелекту. 4) Культурне різноманіття, у якому процвітає постмодерн, який стирає жорсткі межі між культурами, мовами й традиціями, що вимагає від освіти гнучкості та відкритості до іншого. 5) Самоусвідомлення та ідентичність, оскільки у постмодерному суспільстві особистість

постійно перебуває у процесі самоконструювання, а освіта відіграє ключову роль у цьому процесі. Таким чином, тема є надзвичайно актуальною для сьогодення, в час реформ у сфері освіти та практичного переосмислення навчального процесу.

Слід визначити основні риси освіти в постмодерному суспільстві: 1) У постмодерному суспільстві немає єдиної "правильної" ідеології чи теорії. Освіта стає більш відкритою до різноманітних культурних, філософських і наукових підходів, має місце плюралізм знань. 2) Інформаційна перенасиченість цифрового суспільства породжує значне перезавантаження студентів, які вчаться працювати з великими обсягами інформації, критично мислити, оцінювати джерела та формувати власні судження. 3) Цифровізація освіти культивує використання технологій онлайн-курсів, штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності, які стають нормою. 4) Індивідуалізація навчання, у зв'язку з тим що освіта орієнтується на потреби конкретної особистості, програми адаптуються до інтересів і можливостей учня. 5) Умови децентралізації та глобалізації, в яких розвивається постмодерна освіта, яка більше не обмежена національними рамками, люди можуть навчатися в будь-якому куточку світу, отримуючи доступ до знань різних культур і традицій. 6) Відбувається критичне ставлення до авторитетів, учнів заохочують ставити під сумнів усталені знання, аналізувати і формувати власну точку зору.

Визначення сутності постмодерної освіти з філософського погляду ґрунтується на критичному осмисленні традиційних освітніх парадигм та відкритті нових, гнучких форм взаємодії між знанням, учнем і соціокультурним середовищем. Філософський дискурс постмодерної освіти передбачає такі ключові аспекти: 1) Антифундаменталізм, оскільки постмодерн відкидає ідею єдиної, незмінної істини. Освіта перестає бути передачею «істини» від вчителя до учня, натомість вона стає простором для множинності інтерпретацій та діалогу. 2) Жан-Франсуа Ліотар, один із ключових філософів постмодернізму, стверджував, що «великі наративи» (глобальні ідеї, як-от прогрес, раціональність, національна ідентичність) втратили довіру. Освіта більше не спирається на єдиний ідеологічний фундамент, а пропонує поліфонічність поглядів. 3) Деконструкція у дусі Жака Дерріди, постмодерна освіта деконструє традиційні структури влади, знання і мови, допомагаючи учневі побачити приховані упередження в змісті освіти. 4) Інтерсуб'єктивність і діалогізм, у контексті якого М. Бахтін культивував навчання, що є процесом діалогу між особистостями, а не механічною передачею знань. Суб'єкти освіти формують знання у взаємодії. 5) Освіта в постмодерні враховує не лише розум, а й емоції, досвід тіла, чуттєвість. Постмодерна освіта виступає як гнучкий, відкритий, мультикультурний і діалогічний освітній процес, що відмовляється від абсолютних істин та орієнтується на розвиток критичного мислення, особистісного вибору і культурної чутливості. Жан Бодрійяр - один із найвпливовіших філософів і соціологів постмодерну. Його ідеї суттєво вплинули не лише на соціальну філософію, а й на освіту, комунікацію, культуру та мистецтво. Ключові ідеї Жана Бодрійяра: 1) Симулякр і симуляція - це головна концепція Бодрійяра, викладена у праці "Simulacres et Simulation". Симулякр - це копія без оригіналу, яка з часом починає замінювати реальність. Симуляція - це процес створення реальності, яка виглядає реальнішою за саму реальність. Наприклад, сучасні ЗМІ, реклама або віртуальні технології створюють образи світу, які не мають нічого спільного з дійсністю, але вважаються "реальнішими". 2) Гіперреальність - у гіперреальному світі ми більше не розрізняємо, де реальність, а де її образ. Освіта також може перетворитися на гіперреальну форму, вона імітує знання, але не формує глибокого розуміння. 3) Критика споживацького суспільства у роботі "Система речей", у якій Бодрійяр описує, як речі втрачають свою функцію й набувають символічного значення. Це має паралелі в освіті, де знання можуть перетворитися на "товар", який купують для статусу, а не для розвитку. Бодрійяр змушує нас задуматися: чи є наша освіта справжнім процесом набуття знань, чи це лише симуляція? Ці питання особливо актуальні в епоху цифрових технологій. Тема освіти в постмодерному суспільстві має велике теоретичне та практичне значення, адже вона безпосередньо пов'язана з трансформацією сучасної людини, її цінностей, і способів взаємодії зі світом. Теоретичне значення постмодерної освіти пов'язано

з переосмисленням філософії освіти, у контексті якого постмодерні підходи руйнують класичні освітні моделі, які будувались на об'єктивності, універсальності й авторитеті. Це дозволяє осмислити нові концепції — множинність істини, значення культури, суб'єктивного досвіду. Відбувається формування нових освітніх парадигм, що дає змогу створити моделі освіти, які відповідають викликам XXI століття - гнучкість, діалог, інтеркультурність, особистісна орієнтація. Постмодерн вчить сумніватися в абсолютності знань, запроваджуючи ідеї деконструкції, діалогу культур та симуляції. Постмодерне мислення стимулює появу інтерактивного, мультидисциплінарного та цифрового навчання; орієнтація на індивідуальні потреби учня; освітні програми стають більш особистісно-центричними, гнучкими й адаптивними; відбувається підготовка педагогів до роботи у плюралістичному суспільстві, учителі вчаться працювати з учнями різних культур, з повагою до різних світоглядів і стилів мислення. В ос нові постмодерної освіти - формування критичного мислення, постмодерна освіта навчає не лише "що думати", а й як думати - самостійно, гнучко, відкрито.

Отже, ця тема має глибокий вплив як на філософське розуміння освіти, так і на реальні підходи до викладання й навчання. Сучасне трактування постмодерної освіти відображає тенденції цифрового, мультикультурного й децентралізованого світу, де знання перестає бути сталим і універсальним, а стає динамічним, контекстуальним і суб'єктивним. Навчання перестає бути лінійним і жорстко структурованим. У центрі — не вчитель, а учень як активний творець власного освітнього шляху. Сучасна освіта об'єднує різні підходи, дисципліни, методи — від STEM до мистецтв, від філософії до програмування. Це відповідає духу постмодерну, де різні істини співіснують.

Онлайн-навчання, використання ШІ (як-от ChatGPT), платформи дистанційної освіти - все це трансформує освітній досвід у гнучкий і персоналізований. Замість механічного засвоєння знань, акцент робиться на розвитку критичного мислення, емоційного інтелекту, комунікаційних навичок. Сучасна освіта більше не спирається на єдиний "канон" істин. Учнів заохочують до сумнівів, пошуку альтернативних поглядів, рефлексії. Освіта тісно пов'язана з культурною ідентичністю, соціальною справедливістю, екологічною свідомістю, що робить її морально й етично значущою. Сучасна постмодерна освіта - це діалогічний, адаптивний, інтерактивний простір, де кожен може стати автором власної освітньої історії. У постмодерному суспільстві освіта перестає бути просто передачею знань від вчителя до учня. Вона трансформується в складний, відкритий, діалогічний процес, який відображає багатоманітність сучасного світу. Постмодерна освіта відмовляється від абсолютних істин, єдиних програм і авторитарних структур. Натомість, вона підтримує плюралізм думок, критичне мислення та міждисциплінарність.

Філософський дискурс постмодерну переосмислює природу знання, ставить під сумнів традиційні ієрархії і наголошує на важливості суб'єктивного досвіду, культурної різноманітності й особистісного вибору. Така освіта відкриває простір для розвитку нових форм ідентичності, свободи мислення та креативності. Сучасні освітні практики, засновані на принципах постмодерну, сприяють формуванню компетентної, відповідальної, критично мислячої особистості, здатної адаптуватися до швидкозмінного світу. Освіта стає інструментом не лише пізнання, а й самоідентифікації, культурного діалогу та соціального партнерства. Отже, освіта постмодерну - це не просто зміна методів і форм навчання, а радикальне переосмислення самої сутності навчального процесу, його мети та цінностей.

Список використаних джерел:

- Bakhtin, M. *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Publisher: University of Texas Press, 1981. 440 s.
- Lyotard, Jean-François. *La condition postmoderne*. 1979. 104.

Андрюкайтене Р., Олексенко К., Дяденчук А. Інтеграція штучного інтелекту в освітній процес: переваги та етичні аспекти //Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації. 2024. С. 206.-210.

Бодрійяр Ж. Система речей / Видавництво: РІПОЛ Класик, Серія: Фігури Філософії, 256с.

Бодрійяр, Жан. Симулякри і симуляція / Пер. з фр. В. Ховхун. К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. 230 с.

Дерріда Ж. Письмо та відмінність. Київ: Основи, 2004. 602 с.

Олексенко К. Б. Освіта в умовах змін, інновацій та викликів. Міжнародна науково-методична конференція «Університетська наука і освіта: традиції та інновації». 2021. С. 77-78.

Олексенко Р., Васюк Ю. Особистість в освітньому середовищі, яке динамічно трансформується. Філософські обрії. 2017. № 37. С. 124-135.

Олексенко Р., Олексенко К., Компанієць В. Філософія цифрової освіти 4.0 як новий науковий напрямок та її вплив на підготовку майбутніх професіоналів //Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій. 2024. С. 64-107.

Пуленко І. І.,

викладач ВСП

«Полтавського політехнічного фахового коледжу»,

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»,

Полтава, Україна

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІТАРНИХ НАУК: ЧИ МОЖУТЬ ВОНИ ПІДГОТУВАТИ СТУДЕНТІВ ДО ФІЛОСОФСЬКИХ ПИТАНЬ МАЙБУТНЬОГО?

У сучасному світі освітні технології швидко змінюють підходи до навчання, відкриваючи нові горизонти для розвитку студента та покращення якості освіти. Особливо цікавою є роль освітніх технологій у гуманітарних науках, де вони допомагають студентам не лише засвоювати матеріал, але й формувати критичне мислення та готуватися до розв'язання філософських питань майбутнього. В умовах стрімких змін у технологічному та соціальному середовищі важливо з'ясувати, як сучасні методи навчання можуть допомогти студентам осмислювати складні питання, пов'язані з етикою, мораллю та майбутнім людства.

Гуманітарні науки — це галузь знань, що вивчає людину, її культуру, історію, суспільство та мову. Філософія, як основна дисципліна гуманітарних наук, постає як наука, що шукає відповіді на універсальні питання існування, моралі, смислу життя та майбутнього розвитку людства. Використання освітніх технологій у таких дисциплінах надає можливість створювати динамічні навчальні середовища, що сприяють не лише засвоєнню знань, але й розвитку навичок аналітичного мислення, творчості та самостійності.

Наприклад, за допомогою віртуальних платформ для навчання студенти можуть працювати з класичними філософськими текстами. Віртуальні лекції та онлайн-курси дають можливість досліджувати та аналізувати філософські концепції у новому контексті. Як зазначає Жак Дерріда в «Граматиці властивості», «технології надають можливість перебудувати і переосмислити традиційні філософські категорії» [1, с. 48]. Така інтерактивність дозволяє студентам не лише отримувати нові знання, але й активно їх застосовувати.